

KOMUNITNÉ NOVINY O BARDEJOVČANOCH A ICH MESTE

AHOJ BARDEJOVÍZIE

Občasník do domácností a firiem v Bardejove | Č. 7/2019 | 4. ročník | 15. 11. 2019 | www.ahojbardejov.sk

foto: Ján Hollý

OBHLIADNUTIE SA SPÄŤ PO 30 ROKOCH

Približne 30 percent Slovákov nebolo ešte na svete v období konania nežnej revolúcie. Pripráťme k tomu deti, ktoré v tej dobe nemali viac ako 10 rokov. Dostaneme približne 50 percent súčasnej mladej generácie Slovákov do 40 rokov, ktorí nemohli zmysluplnie vnímať revolučné udalosti spred 30 rokov. Prinášame vám názory a zážitky niekoľkých Bardejovčanov z tohto obdobia.

NÁZOR

November 1989
vtedy a dnes

ANKETA

Aký názor majú
Bardejovčania?

TÉMA ČÍSLA

17. NOVEMBER

ÚSPECH

Získali
prestížne ocenenie

Posolstvo Nežnej revolúcie stále rezonuje v našej spoločnosti, no stále viac nám unikajú myšlienky toho momentu. Nezabúdajme na skutočnosť, ktorá tu nebola až tak dávno. Rozhodovalo sa, čo sa môže čítať a písat. Umenie bolo striktne riadené ideológiou.

Vzájomné odpočúvanie a nahlasovanie. A samozrejme, nemenej dôležitým faktom ostáva, že okolo nášho štátu bola vytýčená stena, ktorá nám zabraňovala sa poriadne nadýchnuť.

04

Pred 30 rokmi, 17. novembra 1989, začala nežná revolúcia, ktorá priniesla pád komunistického systému v Československu, slobodu, demokraciu a obnovenie ľudských práv. Na Slovensku je 17. november ako Deň boja za slobodu a demokraciu vyhlásený za štátny sviatok.

Opýtali sme sa obyvateľov, aký názor majú na tieto pamätné udalosti. „Teraz tu máme slobodu, slobodné volby, môžeme cestovať po celom svete. Udalosti 17. novembra vnímam pozitívne.“

05

Národný inšpektorát práce v spolupráci s Národným kontaktným miestom Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v Slovenskej republike organizoval v októbri celoslovenskú konferenciu Kultúra bezpečnosti.

V hlavnom meste ocenili aj tri spoločnosti z Bardejova. Ide o historický úspech v oblasti BOZP pre naše mesto. Na konferencii sa zišlo viac ako 130 zástupcov z celého Slovenska.

13

KEď EVOLÚCIA NESTÍHA, PRICHÁDZA REVOLÚCIA

Približne 30 percent Slovákov nebolo ešte na svete v období konania nežnej revolúcie. Prirátajme k tomu deti, ktoré v tej dobe nemali viac ako 10 rokov. Dostaneme približne 50 percent súčasnej mladej generácie Slovákov do 40 rokov, ktorí nemohli zmysluplnie vnímať revolučné udalosti spred 30 rokov. Práve tieto udalosti pritom zásadne ovplyvnili aj ich životy. Okrem iného, nestali sa "pioniermi" ani "zväzákmi".

Áno, písem o vás, ktorí neviete čo je to "zväzák". Všetky informácie o týchto udalostiach získavate sprostredkovane a sú pre vás len história. A tak to má byť. V zahraničí pôsobím už veľa rokov. Občas, hlavne zo začiatku, som sa dostával do diskusie, kde som opisoval ako to bolo za socializmu, ktorý som zažíval do svojich osemnásťich rokov. Z výrazu tváre mladých Kanadánov som často tušil, že si myslia, že si vymýšľam. Alebo boli v totálnom údive nad nepredstaviteľnými vecami, ktoré som im rozprával. Ako keby som ich žiadal predstaviť si obraz Salvadoru Dalího.

Nešlo im do hlavy, prečo by naše mamy mali čakať v rade na mandarínky, pomaranče alebo banány. Prečo by sa niekto nemohol dostať na niektoré vysoké školy, ak chodil do kostola. Prečo sme chodili na prvomájové pochody. Prečo sme ako deti chodili podpísovať kondolenčné listiny ked' zomrel Brežnev a d'alší sovietsky predstaviteľia.

Prečo sme nemohli vystečovať z Československa bez povolenia úradov. Prečo muži museli stratiť dva roky života na vojenskom výcviku. Prečo neboli súkromné firmy. Alebo prečo ste si pri volbách mohli vybrať len

| Milo Olejár

z jednej politickej strany. Prečo sa to volalo vol'by? Prečo babky v chustkach postávali pred obchodom s názvom Tuzex a predávali "bony". Prečo najpopulárnejšie heslo bolo: "Ak nekradneš, okrádaš vlastnú rodinu". Dost' šialenstva. Aj tak polovica z vás neviete o čom píšem.

Nežná revolúcia priniesla možnosť výberu, priniesla príležitosť, možnosť určiť si smerovanie svojho života v omnoho väčšej miere. Priniesla slobodu, ale aj zodpovednosť. Slobodu slova. Slobodu vierovyznania. Slobodu pohybu. Priniesla trhové hospodárstvo, zvýšenie životnej úrovne. Ale priniesla aj kopec vedľajších účinkov s tým spojených.

Mnohým ľudom otvorila nevídane príležitosti. Iných zaskočila, nevedeli sa rýchlo prispôsobiť.

bit', dostali sa do úzkych. Hľadali potom záchranné koleso u politikov, ktorí slubovali za nich vyriešiť väčšinu problémov a prebrať zodpovednosť za ich životy. Tak sa dostal do popredia Mečiar alebo Fico, ktorým pri vládnutí vyhovovalo rozdávanie zo spoločného, nefunkčné súdy a korupčné prostredie. Do popredia sa dostali ľudia s ostrými laktami a bez morálnych zábran. Dodnes sa s tým vyrovnávame. Na divokú privatizáciu za Mečiara sa už pomaly zabudlo. Išlo o najväčšiu krádež v dejinách Slovenska.

Nové príležitosti

S uvoľnením hraníc a rozdielou životou úrovňou pomaly dobiehajúceho Slovenska sa otvorili príležitosti pre mladých schopných ľudí v zahraničí. Mohli si vybrať medzi slušným živobytím alebo bojom s dodnes korupčným prostredím. Mnohí to využili. Žiť v tejto krajine, kde lepší nie je vždy lepší a nie všetci majú rovnaké podmienky si nemohol dovoliť každý. Tento potenciál našej krajine samozrejme chýbal a chýba. Obzvlášť to pocítujeme v Bardejove.

Ak pôjdeme do histórie, zistíme, že revolúcie sa opakovali v určitých intervaloch. Akonáhle sa spoločnosť dostala do bodu, kde bolo dlhodobo viac nespokojných ako spokojných občanov alebo malá skupina ľudí žila na úkor väčšej, ľudia sa vzbúrili. Spôsoby využitania sú však stále rafinovanejšie. Najnovšie je to prižívovanie sa na štátnych a verejných základkách, kupovanie si politikov, korupcia a zneužívanie súdnej moci. Vyrieši to evolúcia spoločnosti, alebo sme odkázaní na ďalšiu revolúciu?

FESTIVAL SLOBODY

Do spoločensko – politických udalostí v novembri 1989 sa aktívne zapojila aj značná časť Bardejovčanov túžiac po slobode a demokracii.

Uvedomili si, že na porazenie totalitného komunistickému režimu je potrebná široká občianska podpora zdola. Vďaka amatérskym fotografom – účastníkom novembrových udalostí v Bardejove – sa s vami Môžu na Radničnom námestí aj po tridsaťich rokoch podeliť o atmosféru revolučných dní i významných udalostí nasledujúcich po nich, týkajúcich sa predovšetkým prvých slobodných volieb v Československu od roku 1946.

(red)

| Výstava priamo v centre Bardejova

REFLEKTOR #24 — VEĽKÁ VÝCHODNIARSKA DEBATA O 30 ROKOCH SLOBODY

Občianske združenie Fórum pre kultúru (f4c) v spolupráci s OZ Kandelaber a Nadáciou Konráda Adenauera pripravilo v predvečer tridsiateho výročia pádu Berlínskeho múru diskusiu o stave slobody a demokracii na východe Slovenska.

Diskusia sa uskutočnila 8. novembra 2019 v Kultúrno-komunitnom centre Bašta azaznel v nej hlas východniarov pochádzajúcich zo Zemplína, Šariša aj Spiša.

Osem osobností

Pozvanie na podujatie prijalo osem osobností z rôznych sfér spoločenského a politického života: enviroaktivistka, novinár, knáz, učiteľ, politológ, bývalá poradkyňa prezidenta pre regióny, ajták a expert na tretí sektor.

V diskusii vystúpili Mariana Varjanová, Marek Boka, Ľuboslav Hromják, Marián

Damankoš, Tomáš Koziak, Vladimíra Marcinková, Marek Antal a Jozef Jarina.

**“Tridsiatka je už dospelý vek,
ale dodnes sme sa v našom
verejnem priestore nenaučili
premeniť detinské hádky
na inteligentnú diskusiu.”**

MAREK HRUBČO

Hlavnou tému diskusie bola otázka, ako sme naložili s tridsiatimi rokmi slobody a aké ingredience potrebuje demokracia, aby sa nezvrhla na tyraniu. V predeloch diskusie vystúpila vynikajúca vokalistka Viki Olejárová, ktorá priblížila atmosféru novembra 89 niekol'kymi piesňami Karla Kryla. Súčasťou podujatia bola aj výstava Nadácie Konráda Adenauera k pádu Berlínskeho múru.

„Fedor Gál v jednej zo svojich kníh napísal, že budúcnosť demokracie závisí od miestneho učiteľa, farára a krčmára. Tieto slová boli prvotným impulzom k zorganizovaniu diskusie práve v tomto formáte.

Tridsiatka je už dospelý vek, ale dodnes sme sa v našom verejnem priestore nenaučili premeniť detinské hádky na pokojnú, zrelú, inteligentnú diskusiu o odlišných názoroch, postojoch a hodnotiatiacích úsudkoch. Je to však jedený spôsob, ako zachovať priestor slobody pre budúce generácie,“ vysvetluje Marek Hrubčo zo združenia f4c.

Podujatie sa uskutočnilo v rámci série diskusií Reflektor v rézii občianskeho združenia Kandelaber. Viac informácií nájdete na facebooku alebo www.kandelaber.sk.

(Marek Hrubčo, Jakub Lenart)

foto: M.H

| Diskusie sa zúčastnili ôsmi hostia z rôznych sfér spoločenského života

NOVEMBER 89 PRED TRIDSIATIMI ROKMI A DNES

Posolstvo Nežnej revolúcie stále rezonuje v našej spoločnosti, no stále viac nám unikajú myšlienky toho momentu. Nezabúdajme na skutočnosť, ktorá tu nebola až tak dávno. Rozhodovalo sa, čo sa môže čítať a písat. Umenie bolo striktne riadené ideológiou. Vzájomné odpočúvanie a nahlasovanie. A samozrejme, nemenej dôležitým faktom osťava, že okolo nášho štátu bola vztýčená stena, ktorá nám zabraňovala sa priadne nadýchnut.

To, o čo sa pokúšal Šaňo Dubček, máme šancu žiť v oveľa väčšej mieri. Bráňme si to, neboli sme pevnostou, ale klietkou. Bol to dokonale navrhnutý režim na vytvorenie nepremýšľajúcej masy, ktorá bude spokojná s tým čo dostane, pretože by postupne zabudla čo môže dosiahnuť vlastnou činnosťou.

Boj musí byť neúprosný

Nemôžeme tvrdiť, že to nie my sme tí zlí, ktorí škodia tejto krajine a slobode ako takej. Náš boj musí byť neúprosný. Tí, ktorí sa na verejnom živote nepodeliajú ani len účastou vo volbách, sú niekoľkonásobne horší, ako naši politickí súperi.

Nezáleží im na svete okolo nich, neprijímajú žiadnu zodpovednosť za to, čo sa deje s ich tichým súhlasom. Ľudia, ktorí sa v časoch morálnej krízy pokúšajú byť neutrálnymi, napomáhajú, hoci aj neúmySELNE silám, ktorým nejde o nič iné ako uchopit' moc v štáte. Oni to aspoň robia úmyselne, pretože z toho budú mať osobný prospěch, vy ostatní vlastnou malomyselfostou a možno aj vedome neožobračujete len seba, ale tvoríte nepriateľský svet pre ďalšie generácie.

Rozhodovanie o miliónoch

Až pridloho môžeme sledovať dosadzovanie jednej politickej strane vyhovujúcich úradníkov na dôležité posty štátnej moci. Opäť zaváži tá správna stranická príslušnosť. A prišlo to až do stavu, kedy pári vyvolených rozhoduje o miliónoch, akoby to boli len zápalky alebo nejaké zberateľské kusy známkov. No aj s nimi by zberatelia narábali s väčšou úctou.

Stovky miliónov eur sa premielajú a stovky domácností nemajú na potraviny, o slobode myslie, nemôže byť ani reč. Taký človek si to žiaľ nemôže dovoliť. Žijeme v zdanlivej slobode, naši rodičia

nám ju vyštrngali, ale kde ju až nechali dôjst? Sadli na lep jednému grobianovi a následne ďalšiemu. Chceme my tak veľmi tú slobodu? Vieme vôbec ako v nej žiť? Chceme zodpovednosť a uvedomujeme si, čo to znamená ju niest? Dostali sme slobodu, vieme v nej žiť?

Dostali sme slobodu

Slobodne sa nechávame okrádat', zneužívať a klamú nám do očí a pritom sa usmievajú, pretože vedia, že v nás nie je kúsok odvahy na akýkoľvek čin hodný nazvania slobody. Dostali sme ju sice zadarmo, no rovnako sa musí stáť našim vnútorným svetom a stotožnením. Hranice únosnosti sa posúvajú stále ďalej, jeden zradný krok za druhým.

Koľko toho Slovák ešte znesie? Aby toho nebolo málo, stále v nás žije predstava, že musíme nasledovať nejakého rozhodného vodcu, ktorý svoju úžasnou osobnosťou všetko vyrieši šmahom ruky. Sme naozaj takí hlúpi, a nekonečne nepoučiteľní vlastnou históriou, že to nevidíme? Demokratických vzorov máme plné učebnice, stačí ich len pootvorit'. V ďalších volbách hrozí, že k moci sa dostanú extrémisti a populisti. Ak sa to uskutoční, posledný rozumný nech zhasne. Drahí opoziční lídri. Žiadna bitka nie je vopred prehraná, niet malých armád, len neschopných veliteľov.

Chvíľa, ktorá sa opakovať nemusí

Výročie Nežnej revolúcie - 30. rokov slobody je pre nás chvíľa, ktorá sa opakovať nemusí. Vyžaduje si to len dostatok odvahy, odhadlania bit' sa za svoje práva, za dodržiavanie ústavnosti, za dodržiavanie hodnotového smerovania, za obranu života v právnom a demokratickom štáte. Nesmieme nechať zvítazíť strach.

Musíme sa stat' plne angažovanými, aktívnymi občanmi nielen slepo a hluchu sa prizerajúcimi. Tak ako vtedy aj teraz je potrebné sa nebáť a dať' na javo svoj hlas a postoj. Kritické myšlenie je nástrojom na ochranu slobody, pretože už z dejín vieme, že o demokraciu a slobodu sa dá prísť aj demokratickým spôsobom. A preto zaujímajme sa o dianie okolo seba, pýtajme sa, cestujme, čítajme. Ved' to je tá darovaná sloboda. Dnes už môžeme.

(Ivo Branický, študent GLS)

30 ROKOV OD NEŽNEJ

foto: red

| Jozef Jarina

V novembri 89 sa vnútorne slobodným ľuďom, tūžiacim aj po vonkajšej slobode a všeobecnych ľudských правach, podarilo za pári dní zboriť totalitný režim! Režim, ktorý sa pre drívivu väčšinu jeho obyvateľov zdal neotrásiteľný.

Z dňa na deň nastávala sloboda. Sloboda slova, zhromažďovania, slobodné volby, sloboda cestovania, vierovery - aj pre pracovníkov v štátnej správe, sloboda podnikania. A my, obyvatelia dovtedy totalitnej spoločnosti, sme sa začali spoznávať tak naozaj, reálne - akí sme, čo dokážeme i čoho sme schopní.

Dnes, po 30-ich rokoch prezitých v slobodnej spoločnosti, už viem lepšie porozumieť aj tým stránkam našich novodobých dejín, na ktoré nie sme hrdí a v školskom dejepise bola o nich len veľmi strohá zmienka, alebo dokonca žiadna.

Už viac rozumiem, ako rýchlo a prečo sa za Slovenského štátu mohol zmeniť postoj mnohých Slovákov k svojmu dovtedy dobrému susedovi - Židovi, prečo komunisti po prevzatí moci v 48-om boli schopní sa navzájom väzniť, dokonca aj odsudzovať na smrt! Aj zahrávanie sa "husákovcov" so svojimi obyvateľmi štátu, od ktorých požadovali, aby verejne nazývali okupáciu našej krajiny ruskými vojakmi "bratskou pomocou" sú, po skúsenostach z vládnutia demokraticky zvolených vlád (!), už nie tak nepochopiteľným správaním, aj keď vždy odsúdeniahodným.

Na druhej strane roky prežité v slobode ukázali predovšetkým aj to, kolko tvorivosti, odborných schopností, morálnej zodpovednosti, empatie, solidárnosti a dobročinnosti je v ľuďoch. Práve vďaka nositeľom týchto pozitívnych ľudských vlastností môžeme dnes oslavovať 30 rokov života v slobode a demokracii a byť v spoločnosti najvyspelejších krajín Európy!

(Jozef Jarina)

AKÝ NÁZOR MAJÚ BARDEJOVČANIA NA 17. NOVEMBER?

Pred 30 rokmi, 17. novembra 1989, začala nežná revolúcia, ktorá priniesla pád komunistického systému v Československu, slobodu, demokraciu a obnovenie ľudských práv. Na Slovensku je 17. november ako Deň boja za slobodu a demokraciu vyhlásený za štátny sviatok. Opýtali sme sa obyvateľov Bardejova, aký názor majú na tieto pamätné udalosti.

Oliver, 39 r. „Teraz tu máme slobodu, slobodné voľby, môžeme cestovať po celom svete. Udalosti 17. novembra vnímam pozitívne.“

Ján, 64 r. „Očakával som viac ako sa dosiahol, nevysporiadali sme sa poriadne s minulým režimom. Bývali komunisti a eštebáci sú ešte stále vo vedúcich funkciách po celom Slovensku a aj v Bardejove. Mrzí ma aj rozdelenie Československa.“

Zuzana, 25 r. „Nebola som vtedy ešte na svete, takže to neviem presne zhodnotiť. Vraj sme vtedy boli zaostali a dobré veci sa dali kúpiť len zriedkavo a na čierno.“

Milan, 49 r. „Bol som vysokoškolský študent a pamätam sa na tú výnimočnú atmosféru. Bola to nová vec, zážitok, ktorý som dosť intenzívne prežíval. Bol som nadšený z pádu komunistického režimu. Ľudia boli plní nádeje a očakávania. Veľa sa odvtedy zlepšilo a ideme správnym smerom.“

Darina, 62 r. „Nežije sa teraz lepšie ako pred tým. Napríklad sociálne zabezpečenie, je tu plno bezdomovcov a aj veľký nárast kriminality. Ďalej mladé rodiny sú musia brat' hypotéky na 30 rokov. Je neistota pre mladých. My sme mali väčšiu istotu zamestnania, bývania.“

Stanislav, 56 r. „Vnímam to veľmi pozitívne. Bola nesloboda a báli sme sa vyjadriť svoj názor. Teraz sa už nemusíme báť a to je to najdôležitejšie zo všetkého.“

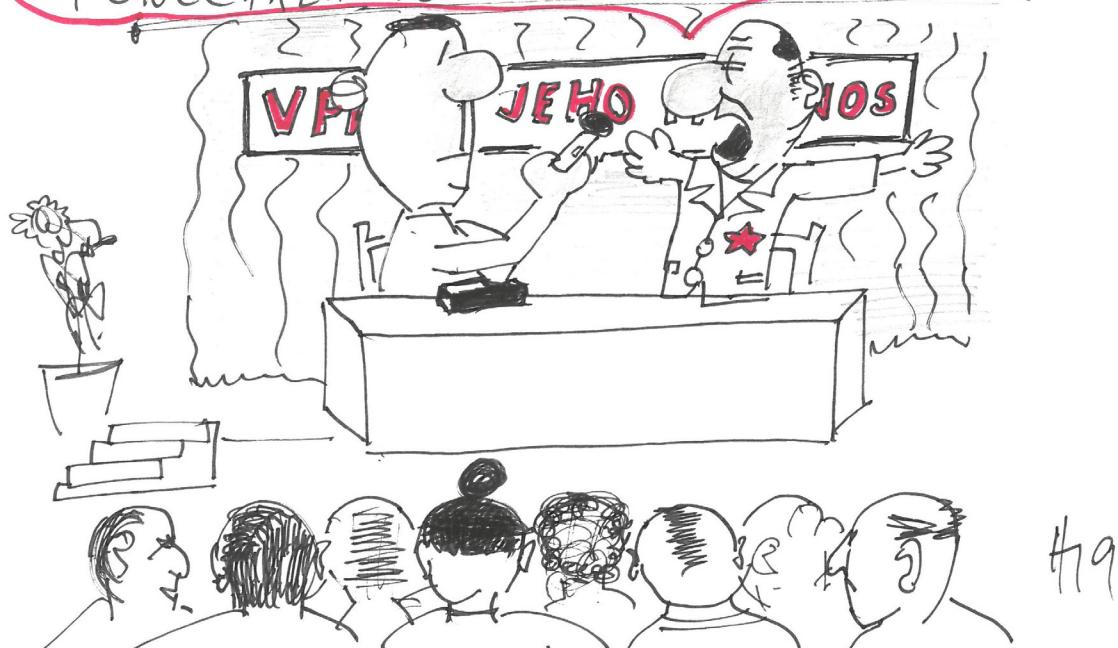
Ivan, 70 r. „Bola to veľká zmena k lepšiemu, škoda, že to neprišlo skôr, už v 68. roku za Dubčeka.“

Veronika, 57 r. „Nežná revolúcia nám priniesla viac anarchie ako demokracie. Každý si myslí, že si teraz už môže robiť čo chce. Vytratila sa úcta a skromnosť.“

Eva, 61 r. „Som rada, že teraz môžeme slobodne vyznávať svoje náboženské prevedenie. Bola som štátnej zamestnanec a nemohla som chodiť do kostola a deti nemohli chodiť na náboženstvo.“

(V. Novák)

NÁŠA REVOLÚCIA NIE ROZDIEL OD
REVOLÚCIÉ VOSR 1917 ALÉBO TÝ
VÍŤAZSTVA NAD FAŠIZMOM UPATNILA
PRVOK NEŽNÁ PLNE V PRAXI A VDUCHU
MEDZINÁRODNÉHO INTERNACIONALIZMU NÁS
PONECHALA VO FUNKCIÁCH

ČAS UKÁZAL, ŽE SOM MAL PRAVDU

November 1989. Jeden dátum, veľa osôb a mnoho pohľadov na udalosť. Dôkazom sú osudy mnohých aktérov po revolúcii. November 1989 nebola spontánna akcia ako ju mnohí prezentujú. Bola to dlhodobo pripravovaná vec. Šancu uspiet' mala len vďaka tomu, že v nej boli zaangažované obe strany. Vládnuca moc a ľudia z druhej názorovej strany.

Môj prvý kontakt s ľuďmi (nazvime ich - z opozície) bol cez hudbu. Pokoncertné debaty s Burianom a Dedečkom boli názormi ľudí, ktorí koncertovali po celom Československu a prenášali nálady, hlavne mladých ľudí. Odozva medzi nami mladými bola hlavne z dôvodu, že sme chceli vylepšovať spoločnosť. V úvode nás bolo asi 6 - 7 ľudí. Postupne medzi nás prišli ďalší. Nebolo to ľahké. Všetci sme boli zväzaci vo funkcií.

Proces riadił Jozef Porjanda

Celý tento proces riadił Jozef Porjanda. Vtedy sme sa viac menej bavili, ako meniť spoločnosť, čo vylepšiť. Prvýkrát som sa stretol so slovčkom preverat v Šumperku (v Česku) na celoštátej prehliadke voľnočasovej tvorby. Tam som sa zoznámil s jednou herečkou z brnenského divadla. Zistili sme, že nás niečo spája a tak konverzácia sklzla aj na jej tajomstvo, že je členkom organizácie české deti a že sú v príprave na preverat, že chcú obnoviť české kráľovstvo.

V trojdňových spoločných debatách som sa dozvedel veľa. Bol som prekvapený, ako je to pripravené a kam siahajú nite. Zaskočilo ma, že je v tom namocená aj KŠČ. Chcela, aby som vytvoril bunku na Slovensku ako Slovenské deti. Odmietol som. No naštربilo ma to. Keď sa začalo hovoriť o niekoľkých vetách, kde sa mala odsúdiť Charta 77, vystúpil som s požiadavkou, aby text bol prečítaný, inak sa nedá niečo odsúdiť, čo nepoznáme. Bolo mi vyhovené. O týždeň bol text prečítaný, no v ZTS sme odmietli podpísat' jej odsúdenie. Búrlivý zjazd SZM v Prahe, ktorý som absolvoval, poslal do čela revolučnejšie krídlo, ktoré chcelo zmeny po vláde.

O tri mesiace na to prepukla revolúcia. V ten večer sme boli myslí Že štyria, ktorí prejavili záujem ísť do toho. Bolo ľahké presvedčiť ľudí ísť s vlastnou kožou na trh. Mnohí mali strach a nechceli riskovať. Ako prvý prišli na rad podniky a organizácie, kde sme pracovali.

V nemocnici to dopadlo nerozhodne. Aspoň takto to prezentoval Jozef. Ostalo to na mne, potiahnut' to v ZTS. Potrebovali sme dostať veľkú fabriku na svoju stranu. Pomohol mi Juraj Dančišin. V ZTS sme to ustáli a potom sa pridávali ďalší. Vyhrané sme mali,

foto: Ján Holly

Mítинг na Radničnom námestí v Bardejove v novembri 1989

ked' sa zapojila polícia. Spočiatku to bol protest mladých. Prišli nás podporiť aj študenti z Bratislav. Aktívny od začiatku bol aj Tono Snak.

Do klubu mladých, kde sme mali centrum, začali prichádzať ďalší. Mrzí ma, že tí čo prišli neskôr, ked' už bolo jasné, že nič nehrozí, začali sa hlasnejšie prejavovať. Postupne sme boli odstrávaní. Ako prvý som bol na rade ja. Moje kritické názory neboli po vôle mnohým. Čas ukázal, že som mal pravdu. Vývoj sa uberal iným smerom ako bolo pôvodne v pláne. Začína chaos. Bolo veľa mûdrych hláv a tak po mesiaci som prestal mať záujem angažovať sa. Bolo to už neprehľadné. Kým prvý večer sme boli štyria, potom sa už za organizátorov zrazu hlásilo štyristo.

foto: L. M.

Ladislav Mojdis

Zistil som na vlastnej koži, že revolúcie pozierajú svoje deti. Ak mám zodpovedať na otázku, či neľutujem, že sa zmenil režim,

odpoviem, že nie, no je mi však ľúto, že sa neprebrali mnohé dobré veci z bývalého režimu. Ak by sa to stalo, boli by sme ďalej. Slováci majú veľmi veľa zlých vlastností.

Ludia sa naučili hádzať svoju neschopnosť na druhých. Sme nenávistní, nevieme spolupracovať, odpúštať, posúvať sa ďalej. Sme závisťliví a majetní. Ak sa pozriem na správanie ľudí, je to ešte horšie ako za socialismu. Sme viac uzavretí a viac nepriateľskéjší.

Za to môže...

Život mladého človeka, aký sme poznali v bývalom režime, už neexistuje. Ak rozprávam mladým pravdu a neskreslene, mnohí mi neveria. Vraj je to vymyslené, je to z rozprávky. Im je predchádzajúci režim vylíčení podľa potrieb dnešnej doby. Nechceme poznat' ozajstnú pravdu. Mali by sme poznat' dobré, ale aj zlé stránky bývalého režimu, aby sme nerobili rovnaké chyby ako v minulosti. Lutujem tých, ktorí poznajú len jednu vetu ... bývalý režim bol zlý, za všetko môžu komunisti. Dnes to zmenili na ... za to môže Fico, za to môže Smer.

Ak pozerám dnes na našu politickú scénu, tak sa musím za ňu hanbiť. Za to sme my v novembri 1989 nenasadzovali krk. Je mi ľúto, že osobné zlyhania sú kompenzované vyjadrením ... za to môže ... Pýtam sa, aký je podiel jednotlivca na formovaní štátu. Odpoviem si ... obrovský. Tak sa začíname správať zodpovedne a zanechajme niečo pozitívne po sebe. Poprial by som mladej generácii veľa dobrých rozhodnutí, aby vybudovali Slovensko na TOP štát, v ktorom by chcel žiť každý. A ešte jedna rada na záver. Chráňme si prírodu, je to nás životný priestor.

(L. Mojdis)

KAŽDÝ ZA SEBA

Ešte som o tom nevedel, ale môj osobný 17. november začal skôr. V roku 1985. Mal som vtedy 11 rokov a práve som nastúpil do piateho ročníka základnej školy. Moja súdružka učiteľka ma učila slovenský jazyk. A šušlala. Dost' šušlala.

Po týždni som to nevydržal, na hodine som sa prihlásil a opýtal som sa: "Súdružka učiteľka, ako je možné, že s takou chybou reči môžete učiť slovenský jazyk?" Nevysvetlila mi to. Pamätam si len veľmi silné zauch. Nasledujúce roky som mal už len zlé známky. Moja budúcnosť skončila. Nerozumel som tomu. Vraj to bolo úplne bežné a normálne konanie učiteľa. Sklamala ma, súdružka učiteľka!

17. novembra 1989 som mal 15 rokov. Pamätam si to obrovské nadšenie. Aj Bardejovčania si začali viac všímať svet okolo, aj sa viac smiali. Bolo cítiť uvoľnenie. Až neskôr som prišiel na to, čím to bolo. Slobodou. Skutočnou slobodou! Trvala bohužiaľ len chvíľu. Hrdo som nosil trikolóru a z bardejovskej tribúny som si zapamätal mladého učiteľa Savčinského. Rozprával skvele, odvážne a hlavne uveritelne. Myslel som si, že to musí byť skvelý človek. O pár rokov som sa v nom sklamal.

Bardejovské kasárne

Koncom roku 2007 dostalo mesto darom bardejovské kasárne. Krásny 5,5-hektárový areál so stovkami stromov a prekrásnou lipovou alejou. Vedenie mesta neuvažovalo nad ničím iným, ako nad predajom. Lebo musia! Stromy a aleja zavazdali investorovi, tak ich jednoducho na papieri škrtli. Postavil som sa proti tomu. O pár týždňov vznikla silná občianská iniciatíva Park v Meste. 5700 Bardejovčanov sa podpísalo pod petíciu proti predaju kasárni. Bojovali sme s mestom a navrhovali alternatívne riešenia. Výsledok? Tesco a nič. Sklamal ma primátor, sklamali poslanci.

Očakával som veľa?

Dnes mám 45 rokov a pochopil som, že problém bol v mojich očakávaníach. Očakával som veľa? Očakával som normálne odpoved' a korektné chovanie súdružky učiteľky, očakával som profesionálny a seriózny prístup politikov. Veril som im. No viera je sakramentsky málo.

Aj preto je naše mesto tam, kde je. Klientelizmus a korupcia je v Bardejove na absolútном vrchole. Aj o poslednej upratovačke na základnej škole rozhoduje úplne niekto iný, nie ten kto by mal.

foto: Cibor Bachratý

Marek Božík

O bardejovských dépeháčkaroč sa nedočítate nikde. Rozvoj mesta, vízie, akčné plány, sú len slová. Texty v úradných šúflíkoch.

Bardejov sa za posledných 30 rokov neposunul takmer nikde. Jediné čo tu máme je viac asfaltu, viac farieb a väčší výber. Šikovnejší odchádzajú, pretože tu nevidia budúcnosť. My ostatní si zvykáme. Sme ľahostajnejší, cynickejší alebo si vytvárame dokonalé osobné bubliny. Toto je sloboda?!

Bardejovčania sa boja povedať pravdu, žijú ešte vo väčšej neslobode ako za socializmu. Pridal sa aj strach zo straty zamestnania, pošpinenia mena, rodinných príslušníkov a z "citlivého" vydierania. Doma v obývačke sme slobodní. Stačí otvoriť dvere a sloboda skončila! Posledných pár rokov mám pocit, že 17. november 1989 do Bardejova ani nedorazil. Sloboda slova v Bardejove ako keby neexistovala. Toto je taká naša "bardejovská realita".

Riešenie musíme najprv nájsť

A čo sa stalo s mojou "dokonalou" súdružkou učiteľkou? Postúpila! Je teraz úspešnou paní riaditeľkou na jednej z bardejovských škôl. Bardejovské kasárne mesto predalo. Investor okrem supermarketu nezrealizoval takmer nič. Aleja je vyrúbaná, utfžené peniaze sú rozpustené.

Riešenie samozrejme existuje. Len ho najprv musíme nájsť. Nájsť v sebe odvahu, ukázať prstom na zlodeja a nebáť sa konáť. Neveriť politikom a kontrolovať ich všade! Zaujímať sa aktívne o svoje okolie! Konáť dobro! Slobodne a každý za seba! Potom sa môžeme posunúť ako ľudia, mesto aj krajina. (M. Božík)

RECEPT | F & M CATERING

Pečené kuracie stehná marinované v pomarančovej šťave F&M Catering

2 porcie

INGREDIENCIE

- 2 kusy kuracích stehien
- 1 kus pomaranča - vytlačený
- $\frac{1}{2}$ kus feferónky na jemno pokrájanej
- 2 strúčiky cesnaku
- 2 polievkové lyžice oleja
- sol' podľa chuti

POSTUP PRÍPRAVY

1. Kuracie stehná poriadne osolíme z každej strany, našpikujeme cesnakom, položíme do pekáčika, posypeme na jemno pokrájanou feferónkou.
 2. Vytlačíme šťavu z jedného pomaranča, ktorou prelejeme kuracie stehná a necháme ich v chlade 4 hodiny marinovať.
 3. Kuracie stehná vyberieme, polejeme olejom, prikryjeme alobalom, vložíme piecť do rúry vyhriatej na 170 stupňov, pečieme 1 hodinu, potom odstráime alobal a pri tej istej teplote dopečíme do peknej zlato - hnedej farby až kým bude kožička na povrchu krásne chrumkavá.
- Podávame s jemným zeleným šalátom a dekorujeme plátkami pomaranča, ako prílohu môžete zvoliť dusenú ryžu s baby špenátom, ktorú prelejeme chutným výpekom zo stehien.

**Dobrú chut' Vám praje
šéfkuchár reštaurácie
F&M Catering - Ladislav Staroň**

SPOMIENKY ČLENA VEREJNOSTI PROTI

foto: Ján Hollý

I Verejná diskusia zástupcov OV KSS vs. Občianskej iniciatívy Verejnosti proti násiliu (Savčinský, Krajčí, Peteja, Chrzan) v Športovej hale. Moderátor J. Porjanda. 1. decembra 1989

Spomienky zakryté prachom času...
Nezdá sa, že od tých pamätných novembrových dní prešla až taká dlhá doba. Padala sloboda a my, ktorí sme koordinovali jej zrod, sme vôbec necítili, že píšeme dejiny. Bardejov mal svoje špecifická výzvy. Rušné novembrové dni však vyhnali do ulíc aj v tomto meste, zdanivo vzdialenom od centra diania, také množstvo ľudí, ktoré sa v jeho uliciach objavovalo iba počas osláv prvého mája.

Na bardejovskom gymnáziu, ktoré v tom čase bolo jediným gymnáziom v tomto meste, sme boli nadšení týmto spoločenským pohybom hned' dvaja kolegovia. Ja a kolega V. Savčinský. Musím povedať, že aj vďaka bývalému riaditeľovi tejto školy pánovi A. Marcinovi sme boli smelší ako ktokoľvek iný. Bol to človek, ktorý mal v pamäti potlačenie takejto spoločenskej vzburgy v roku 1968, ale cítil, že spoločensko-politickej situácia už nie je udržateľná. Nám umožnil všetko bez akejkolvek výčitky iba s priponemutím – chlapci, dávajte pozor, čo robíte.

Vytváranie centra VPN bolo úplne živelné a vyžadovalo si akúsi prirodzenú autoritu v mase ľudí, revolucionárov, z ktorých každý niečo chcel a to hned'. A my sme si ju vy-

budovali. Spojením s kc VPN v Košiciach, vtedy tam bol Marcel Strýko, Peter Rašev, ale aj ďalší, sme sa osobne zúčastňovali na koordinačných poradách, kde sa dávali ústne pokyny pre jednotlivé mestá, dediny, ale aj podniky po celom kraji.

Prvý môj kontakt s politikou za VPN bolo moje vystúpenie na pléne ONV v týchto dňoch. Na tomto pléne, tak ako to už v Bardejove chodí, sa preberali jednotlivé body programu tak, akoby sa za oknami tejto sály nič nedialo. Moje vystúpenie bolo prerušením konania tohto zasadnutia a znamenalo prelom v jeho konaní, na ktoré vlastne čakali aj samotní poslanci, len netušili, ako sa to stane.

Pamätam si dokonca prvej slová adresované práve im. Na ďelnej strane veľkej zasadačky ONV bolo napísané: „Všetka moc a vláda patrí ľudu.“

Ja, poukazujúc na toto heslo, som im dal otázku, či je to naozaj pravda. V sále bolo neskutočné ticho a každý človek v nej čakal, kam sa táto spoločnosť práve vydá. Vystúpenie jedného z poslancov, lekára bardejovskej NsP, bolo výzvou na ukončenie protestov na uliciach s tým, že veľa ľuďom to spôsobuje traumu, dokonca im hrozí srdcový kolaps z krikľúňov z tribún.

Bol to poslanec za KSS (neskôr sa stal významným privatizérom a funkcionárom HZDS).

Pred plénom ONV sa konala ešte jedna dôležitá udalosť. Tou bolo odvolanie predsedu ONV. V tejto chvíli musím povedať, že bez prítomnosti pána Jána Štefančíka, bývalého štátneho notára a tajomníka ONV v Bardejove, ktorý za odsúdenie vstupu sovietskych vojsk bol vylúčený z KSS a zároveň zbavený všetkých funkcií v štátnej správe, by sme sa nepohli.

Politika ako služba

On sa stal hlavným koordinátorom postupu pri zmene starých štruktúr a zároveň človekom, ktorý nám vysvetľoval fungovanie jednotlivých zložiek štátnej moci a správy, zároveň vízu novej doby, o ktorej sme ani netušili. On, aj keď vtedy už starší človek, nás nadchýnal myšlienkami o politike ako o službe, o pracovníkoch či funkcionároch štátnej správy hovoril ako o služobníkoch pre nás všetkých.

Politika už nikdy nesmie byť "panské huncútstvo", ako ho on nazýval, a politika zároveň nesmie byť cestou k obohacovaniu sa na úkor iných. Konali sa okrúhle stoly a za nimi prebiehali dohody so starými

NÁSILIU V BARDEJOVE PO 30 ROKOCH

štruktúrami o kooptovaní ľudí, ktorí neboli skorumpovaní režimom, ľudí, ktorí mali nahradit tzv. staré štruktúry v orgánoch štátnej správy. Šlo o obsadenie funkcií v Rade ONV a zároveň na postoch predsedu, jedného z troch podpredsedov a tiež niektorých vedúcich odborov.

Bardejov sa hanbí za rok 1989

Jedna vec je vykrikovanie na námestiah, druhá je prevzatie moci. Bardejov sa hanbí za rok 1989. Ako inak nazvať skutočnosť, že do dnešného dňa žiadou z relevantných funkcionárov okresu či mesta nepodávali ľuďom ochotným v tomto pohnutom tiažkom období prevziať na seba zodpovednosť a ukázať, že vieme krajinu riadiť lepšie, ako to robila garnitúra starých nomenkláturných kádrov, a priviesť okres k slobodným volbám. Ján Štefančík, Stanislav Durkáč, Ivan Pichanič, Ivan Klohna, Juraj Jevčák, Ľubomír Panigaj, Boroš, Emil Olejár – všetko kooptovaní za VPN do Rady ONV a zodpovední za prechod okresu do nových štruktúr vládnej moci.

Nová Rada ONV zaradila hned' do prvého pléna hlavný bod programu – rehabilitáciu tých, ktorí boli akýmkolvek spôsobom prenasledovaní za rok 1968. Do funkcie predsedu ONV zasadol pán Ján Štefančík a bol nám skutočným vzorom v nasadení a spôsobe prístupu k riešeniu nahromadených problémov, s ktorými zástupy ľudí čakali pred jeho kanceláriou, aby ich sibnutím čarovného prútika hned' vyriešili.

Ako mladý samovrah

Rovnako sa to dialo pred mojou kanceláriou vedúceho odboru školstva, ktorú som prijal v tom čase ako mladý samovrah. Inak to dnes ani nazvať neviem. Niet väčšieho nepriateľa počas revolúcie, ako sú spolupútnici v nej. Bolo to od veľkej francúzskej revolúcie dodnes rovnako. A my, ktorí sme prevzali zodpovednosť vstupom do funkcií, sme sa stavali pomaly a isto skupinou na druhom brehu pre tých, ktorí chceli riaďiť, ale iba politicky spoza bučka.

Volby dopadli tak, ako sa očakávalo a VPN bola hlavnou politickou silou iba do prvých slobodných volieb. Obdobie, ktoré nastalo hned' po nich, bolo veľmi zvláštne. Blázni a rojkovia behajúci po uliciach s transparentmi a do noci vypisujúci plagáty rozvešajúc ich vždy a všade, teda takí ako ja, boli nahradzani tými, čo počas novembrových dní kachličkovali alebo sa pripravovali na rabovačku nepredstaviteľných rozmerov a rozsahu. Neverili by ste, ako môže taká návšteva prezidenta Havla v

Bardejove vyvolat kontrarevolúciu vo VPN. Hovoríme to s úsmevom, lebo tak to naozaj bolo.

Štáb prezidenta, ktorý túto návštevu spojenú s obedom v Bardejovských Kúpeloch pripravoval, oslovil, samozrejme, nové kreované orgány ľudí z VPN, a to predsedu ONV pána Štefančíka na zabezpečenie prítomnosti ľudí z Bardejova na toto obeđe. Ješitní predstavitelia vtedy už nepriateľskej skupiny toho istého hnutia sa tak urazili, že tam nie je nikto z nich, že vyhlásili otvorenú vojnu práve novým orgánom na čele s predsedom ONV.

Dnes, keby sme to boli tušili, tak ich tam dáme všetkých, kol'ko by ich vošlo za ten stôl. Moja prítomnosť v blízkosti prezidenta Havla ich trápila vtedy najviac. Tak končilo moje pôsobenie vo VPN, keď štrnaganie klúčmi vynášalo žralokov cítiacich svoju chvíľu z teplučka domovov už v oblekoch a kravatách k štátnej moci.

Spolupútnici z novembrových námestí sa rozchádzali. Tí mûdrejší pochopili, že slová o politike ako službe ľuďom a o politikoch ako služobníkoch sú iba vízia takých rojkov a politických nevzdelancov, ako sme boli my s Jankom Štefančíkom, ktorému som bezvýhradne veril. Bežali roky jeden za druhým a nezmenilo sa nič. Iba lupy storčia sa menili na lupy tisícročia. Štátne moc sa spriahla s organizovaným zločinom. A tak to bolo hned' v 90-tych rokoch. Organizovaný zločin bol využívaný štátnymi orgánmi. A ten svojou hrou po splnení úloh začal vlastnú očistu likvidáciu týchto pomocníkov štátu... Strašné zistenie. Bol som na námestí ako tribún revolúcie za to, aby zanikla Československá republika ako spoločný štát???

Nebol. Bol som na námestiah preto, aby bohatstvo vyprodukované rukami a umom našich rodičov rozobrala banda nenásytnejch chamtivcov s pomocou štátnej moci??? Nebol. Bol som na námestiah v novembri '89 preto, aby sa mladí ľudia báli o vlastný život vo vlastnom dome len preto, že túžia po spravodlivej spoločnosti??? Nebol.

Únos štátu

Ideál novembra sa rozplynuli v hmle, ktorú pustili a ďalej púšťajú politici, nech sa hlásia kamkoľvek, nech sa skrývajú za akúkoľvek značku strany. Lebo ilúzia opozície sa rozplýva po prvom väčnom hlasovaní. To, čo vnímam dnes ja, je únos štátu ľuďmi v ňom. Štátu bez občianskej súdržnosti, bez vzájomného súčitu v hon-

be za peniazmi. Peniaze a kapitál sa stali modlou, ktorá utopila nádej na spravodlivosť, na rovnoprávnosť, na túžbu po krajnej budúcnosti generácií po nás. Tovaram sa stalo všetko... žiak v škole, pacient, štátna funkcia, dokonca aj spravodlivosť.

Zastavil ma vysoký funkcionár štátnej správy odvolaný v novembri '89 z funkcie s otázkou: „Tak ste nám ukázali, ako sa to má riadiť, čo????“ Nechápavo som na neho pozeral a odchádzal s tým, že Bardejov a jeho okres spoločenské zmeny minuli, lebo všetci tí, ktorí boli v tom čase na pozíciách cez jedinú stranu, ostali na nich alebo postúpili vyššie.

Zmenil sa však prístup k tým dole. Vyhraj volby a môžeš všetko, také heslo sa udomácnilo v týchto štruktúrach, ktoré rýchlo pochopili, že moc sú peniaze. A nájst peniaze sa spojením s mafiou dá ľahko. Ona dokonca vie peniaze štátnej aj verejnej moci spravovať. Vzdych nad tým, o čo Bardejov prišiel. Mesto nádherné a kamenné, studené a betónové. Bez kina, spoločenskej či divadelnej sály, bez domu detí, bez parkov a záhrad, s múrom okolo Tople a potemkinovskou dedinkou okolo, končiacou padajúcim mostom, nie stredovekým, ale tým, čo si ešte nikto nevšimol, že jeho život pomaly končí.

Ostala nostalzia za mestom mladých

Mali to byť spomienky na november '89. Čo nám dal a čo vzal ten sychravý rok, ktorý tak príruchy odišiel v Bardejove do zabudnutia. Ostala nostalzia za mestom mladých, za mestom kultúry a športu, kde mladí ľudia mali prácu, chceli žiť a mať deti. Bývať v bytoch, na ktoré si zarobia doma, v mestských či štátnych bytoch bez hypotéky a strachu, že prídu o prácu. Opak je pravdou. Niet rodiny, aby deti neodíšli nie len na západ od Bardejova, ale preč z tejto krajiny. Preč??? No to je otázka už na tých politikov, ktorí tešiac sa, že sa Slovensku úžasne darí, žijú úplne v inej krajine.

Po 30 rokoch sme opäť tu na uliciach. Nechceme nič iné ako slušný štát. So štátou mocou, čo je v službách tých, ktorí im ju dali vo volbách. Nechceme nič, iba to, o čom hovoril a nadchol nás Ján Štefančík, aby politika bola službou pre nás a politici či úradníci služobníkmi. Bez korupcie a zneužívania moci tými, čo hovoria, že treba vyhrať volby a môžu robiť, čo chcú. Sme naozaj na hrane zlomu v budúcich volbách, lebo tie prvé slobodné sme ja a moji priatelia z VPN zvládli dobre.

(František Chrzan)

SME BLIŽŠIE ALEBO ĎALEJ?

PRAVDA A LÁSKA ZVÍŤAZÍ NAD LŽOU A NENÁVISŤOU

Prešlo 30 rokov. Neuveriteľné. V roku 1989 som bol študentom na vysokej škole a možno aj preto trochu revolučnejší než som dnes. Informačné embargo po udalostiach 17. novembra v Prahe a Bratislave bolo dokonalé. Mobilizácia študentov bola okamžitá. Najmä prváci a druháci boli tí najaktívnejší, starší študenti boli v začiatkoch opatrnejší. Rýchly spád udalostí ma okamžite vtiahol do študentského štrajkového výboru.

Informácie ostatným sme vtedy ešte bez internetu podávali najmä vo forme letákov. Tvorili sme články, ktoré sme tlačili na ihličkových tlačiarňach, a tie sme potom rozdávali náhodne ľudom v uliciach, vylepovali v noci vchody bytoviek. Pri ich rozdávaní pred rannou sменou na bránach fabrič sme dostávali od ľudí koláče, ale lietali na nás aj kamene. Boli sme v dennom kontakte s Občianskym fórom v Prahe aj Koordináčnym centrom VPN v Bratislave. Pri zakladaní buniek VPN nás napríklad v Hybiach na Liptove vítal plná sála ľudí, ale niektorí si na nás zobraли aj vidly.

Závan slobody bolo cítiť všade, okrem štátnej televízie a rozhlasu. Stretávali sme sa v aule, v menze. Po týždni nás už boli tisíce, preto sme demonštrovali v krutej zime už iba na námestiach. Transparenty sme vyrábali z postelnej bielizne. Internáty sme mali uzavreté, kvôli štátnej bezpečnosti. Spomínam si ako sme vtedy nepustili na akademickú pôdu vtedajšieho rektora ani v sprívode príslušníkov verejnej bezpečnosti. Študentský štrajk sme nechceli tráviť len na internátoch, organizovali sme dobrovoľnícke brigády v škôlkach, či nemocničiach. Pri cestách vlakom do Prahy od nás sprivedcovia nepýtali lístky. O dva mesiace už značná časť obyvateľov nosila stužky trikolóry.

Z dvanásťich požiadaviek VPN sme sa sústredovali na presadenie dvoch základných. A tými boli zrušenie vedúcej úlohy KSČ zakotvené v ústave a urýchlené vypísanie slobodných volieb. Boli to jediné požiadavky, na ktorých existovala takmer stopercentná zhoda. Nadšenie ľudí na plnom Václaváku bolo bezhraničné. V staniciach metra babičky so slzami šťastia rozdávali buchty. Pre mňa ako amatérskeho folkáča bolo vidieť a počuť naživo v Prahe zakázaného Karla Kryla, diskutovať na chodbe internátu s Vladimírom Mertom a piť pivo na izbe s Jarkom Nohavicom ako veľmi inšpiratívne, nabíjajúce a nezabudnutelné. Už prvé, ozaj slobodné, volby však ukázali čaro demokracie. Hodnoty, ktoré môj okruh ľudí považoval za

foto: M. M.

| Miloš Mikula

najdôležitejšie (sloboda podnikania, sloboda médií, sloboda cestovania, ekologické požiadavky, zahraničnopolitické ukotvenie krajiny, radikálna ekonomická reforma, právny štát, odluka cirkvi od štátu), neboli najdôležitejšie pre väčšinu obyvateľstva. Šikovní manipulátori využili zvyšujúcu sa zločinnosť, zväčšujúce sa majetkové rozdiely, rastúcu nezamestnanosť a nárast nacionalizmu na ovládnutie mocenských štruktúr štátu a zabetónovali súdnictvo, prokuratúru, spustili divokú privatizáciu (malú, veľkú aj kupónovú).

Slobodu cestovania, ktorú nám november priniesol sa snažím v rámci možností aj aktívne využívať. Pomáha mi to získavať objektívnejší pohľad na realitu, než ktorý nám poskytuje pohľad spoza domáceho humna pri pozeraň obľúbenej komerčnej televízii a čítaní hoaxov obľúbeného konspiratívneho portálu. Za 30 rokov sa toho u nás veľa zmenilo. Aj z môjho pohľadu aj z pohľadu mojich západných či východných zahraničných priateľov.

A nie je to len zmena v technickom pokroku, teda že sa vozíme v lepších autách, žijeme v modernejších bytoch, domoch a v každom vrecku je najnovší smartfón. Sme iní. Žije medzi nami veľmi veľa ľudí, ktorí svoj život zasvätili slabším, chorým, chudobným, svojej škole, svojmu športovému klubu, svojej komunité, nie len samému sebe, či svojej rodine. Sme rozhladenejší, zcestovanejší, no mám pochybnosti, či sme lepší, než sme boli.

Čo ma najviac trápi? Z čiernobieleho vnímania sme sa za 30 rokov stali sice spoločnosťou oveľa farebnejšou, slobodennejšou, ale miera tolerantnosti k rôznym menšinám je úboho nízka. Naprieč generáciami. Každý si chce presadiť svoj

obraz sveta a zatracuje iné predstavy. V rodovej rovnosti sme sa pohli ďalej až v poslednom desaťročí, ale predsa. Vnímanie politických oponentov má stále prvky bojov na barikádach. Bud' si s nami alebo s nimi. Rešpektovanie náboženskej slobody sa obmedzuje len na kresťanskej cirkvi. Moslima, hinduistu či budhistu vnímame ako niečo, čo našu spoločnosť ohrozenie, nie obohacuje.

Za 30 rokov väčšina spoločnosti bola v kontakte s inými kultúrami a rasami, ale podľa mňa sme v priemere ešte väčší rasisti ako sme boli za socializmu. Prejavuje sa to najmä doma vo vyčleňovaní a segregácii Rómov na okraj spoločnosti, na okraj miest, do samostatných škôl, kríčem a komunitných centier. Najviac sa obávame migrantov, ktorých drívajá väčšina Slovákov nikdy nevidela a nestretla. A úplne najhoršie je to s rešpektovaním sexuálnych odlišností. Týmto našim občanom nie sme ochotní priznať ani najzákladnejšie práva a opovrhovanie členmi LGBTI komunít sa stalo v týchto rokoch dokonca módou podporovanou politickými stranami aj cirkvami.

Čo nás čaká? Nemám najmenšie pochybnosti, že možno s výnimkou krátkeho obdobia pár rokov, ktoré potrebujeme k uvedomieniu si, že môže byť aj horšie, budeme tak ako doteraz kráčať k lepšiemu. Raz rýchlejšie, raz pomalšie. Naše chladničky a parkoviská nám dnes signalizujú, že zlepšenie životnej úrovne už nebude pre nás predstavovať tú najväčšiu prioritu. Čaká nás záchrana planéty, ktorú dnes vníma len tá najmladšia generácia. Čaká nás návrat k skromnejšiemu zero-waste spôsobu života.

Budeme viac pestovať, viac chovať, viac cestovať hromadnou dopravou, viac čítať a hlavne viac načúvať ostatným. Éra spoločenstva futbalových trénerov a polyhistorov pri pive, teda ľudí, ktorí sú zároveň najlepší v športovej taktike, sú najlepšími vodohospodármami, zároveň najlepší odborníci na pracovné právo, vyšetrovanie, klimatické zmeny, politológovia, odborníci na googlemedicínu a zároveň najlepší učitelia, sa pomaly končí. Nastupuje a vedenie spoločnosti preberá generácia, ktorá si viac váži iný názor, inú vieri, inú orientáciu. Generácia, ktorá si poradí s digitálnou revolúciou, klimatickými zmenami a vytvorí rôznorodejšiu, tolerantnejšiu spoločnosť, než akú sme doteraz vytvorili my.

(Miloš Mikula, člen študentského štrajkového výboru, živnostník, učiteľ, poslanec, ekonom, toho času hlavný konsolór mesta)

PRIJMEME REDAKTORA - REDAKTORKU

- Baví t'a písat' a máš všeobecný prehľad o dianí v Bardejove?
- Máš rád nové výzvy?
- Si komunikatívny, kreatívny a zodpovedný?

Pridaj sa k nám!

Ponúkame ti 728 eur a prácu v príjemnom kolektíve
Neváhaj a pošli svoj životopis na mail redakcia@ahojbardejov.sk

KEDY? 24. november 2019 o 13:00 hod.

KDE? Zimný štadión Bardejov

HOSŤ PROGRAMU: **Macejko**

Čo potrebujeteš?

- korčule (vieme požičať)
- prilba (akákoľvek)
- zimné rukavice
- teplé oblečenie
- úsmievy a dobrú náladu

Čo dostaneš?

- hokejový zošit
- diplom
- upomienkové predmety
- teplý čaj a občerstvenie
- skvelé zážitky

www.detinahokej.sk

Podujatie je určené deťom vo veku 5 - 10 rokov a ich rodičom.

VSTUP ZDARMA

Sponzori: Kaufland, orange, ŠKODA, ŠPORTOVÝ INSTITÚT, NUBIUM

KALENDÁR UDALOSTÍ

FUTBAL

V sobotu 16.11.2019 do Bardejova pricestuje Slovan Bratislava. Zápas štvrtého kola Slovenského pohára odštartuje o 13.00 hod. Prídte podporiť Partizán proti majstrovovi Slovenska.

NOV
16

KRASOKORČUĽOVANIE

43. ročník Ceny mesta Prešov v krasokorčuľovaní sa uskutoční na zimnom štadióne v Bardejove v sobotu a nedeľu. 16.11.2019 v čase od 7.30 do 21.00 hod. a 17.11.2019 v čase od 7.30 do 10.30 hod. Vstup voľný.

NOV
16
-
17

VEČER V MADAM KLUBE

Pozývame vás na večer v Madam klube s moderátorkou Silviou Košťovou a jej host'ami. Podujatie startuje o 18.00 hod. v Hoteli Alexander v Bardejovských Kúpeľoch. Viac info: madamklub.sk.

NOV
21

DOBRÁ KAPELA

Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove a Prešovský samosprávny kraj Vás pozývajú na hudobný večer Dobrá kapela. Hostom večera bude kapela Tarzus. Podujatie sa uskutoční 22. 11. 2019 o 19.00 hod. v Štúdiu HOS na Rhodyho 6 v Bardejove.

NOV
22

JARMOK BOŽIEHO NARODENIA

V nedeľu 1. decembra sa v obci Zborov uskutoční Jarmok Božieho narodenia. Program: Prezentácia projektu, posviacka obecného adventného vencu v Šeredyho parku, ukážky remesiel, jarmocný trh vianočných tovarov a dekorácií, súťaž o najkrajší adventný veniec, ochutnávka jedál. Chýbať nebude ani animačná dielňa pre deti. Začiatok o 15.00 hod.

DEC
1

VIAC NA AHOJBARDEJOV.SK

Kompletná úprava psov

akéhokoľvek typu plemena

PSÍ SALÓN LARA

Predaj kozmetiky a poradenstvo

- strihanie
- trimovanie
- výčesávanie
- kúpanie
- strihanie pazúrikov
- čistenie uší a očí

OTVÁRACIE HODINY:

Pondelok - Nedela

na objednávky

ADRESA:

Nový sad 15
08501 Bardejov

telefón: 0948 410 525

0401

SLÁVKA TKÁČOVÁ A HOSTIA

UVEDENIE NOVÉHO
CD "ODZNOVA"

1/12 o 19:00

KINO ŽRIEDLO BARDEJOVSKÉ KÚPELE

VSTUPENKY: [predpredaj](#)

MODERÁTORA A HUDOBÝCH HOSTÍ SPOZNÁTE
NA FACEBOOK.COM/SLAVKATKACOVA.SK
A INSTAGRAM.COM/SLAVKATK

0402

PRESTÍŽNE OCENENIE SI Z RÚK ŠTÁTNEHO TAJOMNÍKA MINISTERSTVA PRÁCE PRVÝKRÁT PREVZALI AJ BARDEJOVČANIA

Národný inšpektorát práce v spolupráci s Národným kontaktným miestom Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v Slovenskej republike organizoval v októbri celoslovenskú konferenciu Kultúra bezpečnosti. V hlavnom meste ocenili aj tri spoločnosti z Bardejova. Ide o historický úspech v oblasti BOZP pre naše mesto.

Na konferencii v bratislavskom hoteli Safra sa zišlo viac ako 130 zástupcov firiem, organizácií a inšpektorov z celého Slovenska. Cieľom konferencie bolo priniesť aktuálne informácie týkajúce sa najnovších trendov v oblasti BOZP. Súčasťou programu bolo aj odovzdávanie prestížneho osvedčenia a získanie titulu BEZPEČNÝ PODNIK.

Medzi ocenené podniky sa prvýkrát zapísali bardejovské spoločnosti OBUV-ŠPECIÁL spol. s r.o., UVEX Bardejov, k.s. a zariadenie Sociálny dom ANTIC n.o., Bardejov, ktoré po splnení predpísaných kritérií a na základe rozhodnutia Riadiacej komisie programu „Bezpečný podnik“, získali dané ocenenie a renomovaný titul. Tieto spoločnosti získali prestížne ocenenie vďaka spolupráci s PhDr. Katarínnou Chomovou, EMBA a Jozefom Chomom zo spoločnosti BOZPO-BJ, s.r.o., ktorej sa okrem troch bardejovských spoločností podarilo pomôcť k získaniu ocenenia aj štvrtému podniku – spoločnosti BIDFOOD SLOVAKIA s.r.o., depo Prešov.

Ocenenie si z rúk štátneho tajomníka Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Branislava Ondruša a generálneho riaditeľa Národného inšpektorátu práce SR Ing. Karola Habinu prevzal generálny riaditeľ Ing. et. Bc. Jaroslav Živčák, PhD. zariadenie Sociálny dom ANTIC n.o., Bardejov a konateľ spoločnosti OBUV-ŠPECIÁL spol. s r.o. a UVEX Bardejov Ing. Miroslav Matys spolu s PhDr. Katarínnou Chomovou, EMBA. „Chcel by som oceniť úsilie manažmentu podnikov, ktoré sa dobrovoľne zaviazali k napĺňaniu požiadaviek programu Bezpečný podnik, pretože tým dokazujú, že im záleží na zlepšovaní pracovných podmienok svojich zamestnancov aj nad rámec legislatívnych noriem,“ uviedol štátny tajomník ministerstva práce, sociálnych

I Osvedčenie „Bezpečný podnik“ pre spoločnosť UVEX Bardejov, k.s. Na fotke (zľava): Karol Habina, Katarína Chomová, Miroslav Matys, Branislav Ondruš

večí a rodiny SR Branislav Ondruš. Dodal, že ministerstvo tento program bude i v budúcnosti podporovať, pretože vytváranie zdravých pracovísk je jednou z priorit rezortu.

Ocenené podniky budú prezentované aj na medzinárodnej konferencii Aktuálne otázky bezpečnosti práce, ktorá sa bude konáť v dňoch 4. – 6.12.2019 na Štrbskom plese vo Vysokých Tatrách. Táto konferencia patrí medzi najväčšie a najprestížnejšie podujatia v oblasti BOZP na Slovensku s 30-ročnou tradíciou a zároveň je národným podujatím v rámci kampane Eu-

rópskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Podmienkou pre získanie osvedčenia BEZPEČNÝ PODNIK je nielen zavedenie systému riadenia BOZP, ale aj celková úroveň starostlivosti o BOZP, kultúra práce, nízka úrazovosť, úroveň sociálnej starostlivosti, úroveň protipožiarnej bezpečnosti v nadväznosti na plnenie povinností v tejto oblasti a dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodnutí správnych orgánov aj vo veciach životného prostredia.

(KC)

BARDEJOVSKÉ KÚPELE

Silvester 2019

už od 275 € / osoba / 3 noci

www.kupele-bj.sk, www.hotelalexander.sk
054/477 6001, -4450, -4470

NAB4-02

Ahoj Bardejovízie. Spravodajský občasník distribuovaný do domácností a firiem v Bardejove.

Vydáva: Občianske združenie Bardejovízie,
Stöcklova 20, 085 01 Bardejov. IČO: 50451324.

Registračné číslo MK SR: EV 5370/16.

ISSN: 2453-8531. Kontakt: noviny@ahojbardejov.sk.

Vydavateľ nezodpovedá za obsah a pravdivosť
uverejnených inzerátov a za prípadné spôsobené škody.

Všetky práva, vrátane autorských, sú vyhradené
a vykonáva ich vydavateľ. Rozmnožovanie časti alebo
celku textov a fotografií akýmkolvek spôsobom,
v slovenskom, ale aj v inom jazyku, je bez písomného
súhlasu vydavateľa zakázané.

(II. ČASŤ) ČO ROBIŤ, AK MÁTE V BYTOVOM DOME NEPLATIČA?

V prvej časti článku som sa venoval všeobecnej problematike platobnej povinnosti vlastníkov bytov a nebytových priestorov a možnostiam jednotlivých vlastníkov dozviedieť sa o existencii a o výške dluhu. Nie je totiž všeobecnu samozrejmosťou, že predseda spoločenstva vlastníkov bytov a nebytových priestorov alebo správca sprístupní dokumentáciu ohľadom správy bytového domu vrátane výpisu zo spoločného účtu bytového domu. V druhej časti príspevku sa budeme venovať praktickým možnostiam vymoženia dlžných súm.

Nečakajte zbytočne kým bude suma narastať. Vadí niekomu jedna neuhradená zálohová plomba? Zrejme ani nie, ale čo druhá? Bude predseda spoločenstva, správca bytového domu, alebo dokonca niektorý z vlastníkov riešiť túto skutočnosť? Zatial som sa nesstretil s tým, že by sa zodpovedná osoba zaoberala tým, že niektorý vlastník neplatí, aj keď nepravidelne. Až dovtedy, pokiaľ dlh ne-narastie do výšky 600 až 900 eur. V takomto prípade sa však zabúda na to, že dlžník ne-zabudol vykonávať úhrady len tak. Ak áno, týka sa to len 0.01% vlastníkov.

Zvyšná skupina neplatiť z dôvodu, že vykonáva úhrady buď iným veriteľom alebo na tieto úhrady jednoducho nemá. A to práve z dôvodu, že vykonáva úhrady iným subjektom. Vo vzťahu k ostatným vlastníkom je táto informácia nepodstatná a oveľa dôležitejšie je to, že sa v týchto veciach nekoná. Našou štatistikou na vzorke niekoľkých správcov sme dospeli k záveru, že pokiaľ sa pozornosť venuje dluhu hneď od momentu, v ktorom vznikol a bez ohľadu na jeho výšku, dosahuje sa oveľa vyššia efektivita vymožených dlhov. Nie je nutné čakať na zbytočné narastanie nedoplatkov. Pre tento postup som nikdy nenašiel žiadny ani právny, ani iný argument. Naopak,

existuje mnoho argumentov, prečo nečakať a konáť hneď. Spomeniem iba jeden hlavný – je vždy lepšie buď uhradiť alebo splácať nižší nedoplatok, než vysoký.

Priemerná dĺžka súdneho konania v občianskych veciach na Slovensku je 21 mesiacov. Nič viac netreba vedieť. A ak sa aj správca alebo predseda spoločenstva rozhodne niekoho žalovať na súde, po jeho ukončení má v rukách papierové rozhodnutie – exekučný titul. Ale sú na úcte bytového domu aj financie? A je tu ďalší problém: ak je na svete vykonateľné rozhodnutie súdu na určitú sumu po xy mesiacoch, je to reálna výška nedoplatku? Ak totiž dlžník neplatil zálohové platby ani počas súdneho konania, dlh o tieto platby narastol a tak sa môžete „točiť“ dookola a dookola.

Výsledok tohto procesu bude existencia niekoľkých súdnych sporov a množstvo súdnych poplatkov a poplatkov za právne služby. Nehovoriac o tom, že o podaní návrhu na vykonanie exekúcie je nutné rozhodovať vlastníkmi nadpolovičnou väčšinou všetkých vlastníkov bytov a NP v bytovom dome v zmysle § 14b ods. 1 písm. o). Správne investovanou energiou a právnymi znalosťami dokážete dosiahnuť stav, v ktorom nebudeť musieť žalovať ani jedného vlastníka z titulu neuhradených zálohových platieb. Ak by som na záver mal popísať know-how, teda ako na to, stačí prelistovať medzi našimi referenciemi.

Od 1. apríla majú vlastníci superprioritné postavenie oproti bankám. Pohľadávky vlastníkov sú priamo zo zákona zabezpečené záložným právom k bytu alebo nebytovému priestoru dlžníka v zmysle § 15 zákona č. 182/1993 Z. z. (BytZ). Toto ustanovenie hovorí o tom, že „Na zabezpečenie pohľadávok, ktoré vznikli alebo vzniknú v budúcnosti z právnych úkonov týkajúcich sa domu, spoločných časťí domu, spoločných zariadení domu a príslušenstva a na zabezpečenie pohľadávok, ktoré vznikli alebo vzniknú v budúcnosti z právnych úkonov týkajúcich sa bytu alebo nebytového priestoru v dome, ktoré urobil vlastník bytu alebo nebytového priestoru v dome, vzniká zo zákona k bytu alebo k nebytovému priestoru v dome záložné právo v prospech ostatných vlastníkov bytov a nebytových priestorov.“

Existencia záložného práva sa zapíše do katastra nehnuteľností a nemožno ho vymazať počas existencie predmetu záložného práva“. Text zvýraznený hrubým je predmetom novely zákona č. 63/2019 Z. z. s účinnosťou od 1. apríla 2019. Novelou bol odstránený interpretačný chaos v tom, kto je prvý v poradí pri uspokojovaní nedoplatkov napr. pri výkone dražby. Pre vlastníkov bytov a nebytových priestorov už nebude interpretačne komplikované tento fakt obhájiť.

Uvedomujem si, že celý proces vymáhania nedoplatkov spolu s právnym výkladom výkonu zákonného záložného práva (§ 15 BytZ) je na dlhší článok alebo viac častí. Moju snahou bolo ale stručne poukázať na procesy, ktoré mi práve v Rimavskej Sobote ako rodenému „sobotanovi“ chýbajú. V prípade otázok alebo evidovania nedoplatkov sa na nás môžete kedykoľvek obrátiť.

(JUDr. Mgr. Marek Perdík, ZLSBD)

REŠTAURÁCIA

Vyvinuli sme jedinečné riešenie pre Vašu reštauráciu:

- kompletne riadenie a správa reštauračnej a hotelovej prevádzky,
- vytváranie a editácia jedál, príloh a ingredientí,
- vytváranie denného a týždenného menu,
- využívanie aplikácií Čašník, Šofér, Kuchár, Prehľad, Ústredňa a Pokladňa,
- tvorba a jednoduchá edícia miestnosti,
- správa receptúr,
- správa viacerých pobočiek reštaurácií.

Systém CControll efektívne spracováva všetky procesy od oslovenia pracovníka cez vyslanie pracovníka na prácu až po konečné vyhodnocovanie jednotlivých procesov.

IS CControll je plne automatizovaný systém obsahujúci databázu pracovníkov, klientov a členené riadenie manažmentu systému. Všetky procesy v spoločnosti sú archivované a ľahko dostupné v budúcnosti.

www.comein.sk obchod@comein.sk 0948 183 930

GAS BJ s.r.o.
ČERPACIA STANICA
LPG
Plyn značky Flaga miešaný na Slovensku
FLAGA
www.GASBJ.sk
Štefánikova 70, Bardejov
(smer na Mokroluh, za Spojenou školou, oproti ČS Arkus)

NAB-01

ZÁPIS na JANUÁR 2020

2. a 3. december 2019 | 16.00 - 18.00 hod.

ANGLICKA

vyučovaná priamou a tradičnou metódou

- všeobecná angličtina
- príprava na maturitnú skúšku
- príprava na bilingválne štúdium

NEMČINA, ŠPANIELČINA FRANCÚZŠTINA

vyučované priamou metódou

Viac o metódach a ďalšie informácie: www.icj-bardejov.com

Marta Breisky: 0907 976 822, 054 474 82 86,

breisky@mail.pvt.sk, Jana Vasilišinová: 0948 633 844

0403

CERAMIK

Vaša kúpeľňa je u nás

PREVÁDZKA: Pod Vinbargom 1, (pri Lidli)
085 01 Bardejov

→ najväčší výber

→ najlepšie ceny

→ odborný personál

→ vizualizácia kúpeľní

→ doprava tovaru

www.ceramik.sk

e-mail: ceramik@ceramik.sk

tel.: +421/54 488 17 41

+421/54 488 17 42

Nové kolekcie obkladov a dlažieb pre rok 2020

NAB4-25